

## До славного ювілею



*Науковці Інституту  
мистецтвознавства,  
фольклористики та етнології  
ім. М. Т. Рильського  
НАН України щиро поздоровляють  
славного етномузиколога,  
дослідника української музичної  
регіоналістики, автора численних  
монографічних праць  
Анатолія Іваницького з 80-річчям.  
Зичимо нових творчих звершень на  
користь української науки,  
здоров'я та багатоліття.  
З роси та води, дорогий колего!*

### СЛОВО ПРО МЕТРА

Михайло Хай

«Іваницький Анатолій Іванович (2.06.1936, м. Нікополь Дніпроп. обл.) — етномузиколог, педагог. Канд. мист-ва (1973). Доктор мист-ва (1991). Професор (1992). Член СКУ (1977). Від 2001 провід. наук. співробітник ІМФЕ. Сфера наук. зацікавлень охоплює широке коло питань вивчення й популяризації нар. муз. мистецтва. Автор перших навч. посібників з муз. фольклору й фольклористики: тим самим створив наук.-метод. базу вивчення укр. фольклору й фольклористики в навч. муз. закладах України. Опрацював нову концепцію походження музики у взаємозалежності її з мисленням і мовою, що проявилася в істор. синтаксисі муз. фольклору. Наук. доробок охоплює різні ділянки фольклористики — польову роботу, теорет. дослідження, фольклорист. педагогіку, опрацювання фольклорист. спадщини, публікації зб-к нар. музики. Кер.

наук. досліджень аспірантів. У 1990-х вів авторські програми “Розкази, бандуро” й “Фольклорна криниця” на Укр. радіо».

Такий аж надто скромний допис про визначну постать української музичної фольклористики Анатолія Іваницького подає Українська музична енциклопедія (Київ, 2008). Навіть якщо до нього додати оцінки й події, що відбулися вже після публікації в цьому поважному енциклопедичному виданні (премія Ф. Колеси, біля десятка нових монографій і збірників, звання члена-кореспондента НАН України, невтомна праця над трьома книгами про обрядову творчість Карпат, Наддніпрянщини, Волині й Західного Полісся з планової теми «Жанрово-регіональна антологія українського музичного фольклору» та багато іншого), то, попри всю природну скромність самої особистості нашого дорогого ювіляра, це аж ніяк не висвітлює

повною мірою вагомості й широти його наукових досягнень, глибини ерудиції, точності й безкомпромісності аналітичних розмислів над складними історичними, методологічними й структурними процесами, подіями та фактами української фольклористичної науки. Відзначаючи велику популярність його праць у самій гущі цих процесів і навіть у царині навчально-виховної практики й побуту найширших верств українського люду, я переконаний, що справді ґрунтовний аналітичний розгляд його наукової творчості іще десь попереду... Утім, інакше, вважаю, і не може бути, щонайменше з двох уже згаданих тут причин: надмірної скромності самого ювіляра та його фонтануючої науково-творчої активності, яку найретельнішому біографу чи досліднику годі й сподіватися наздогнати. Такі постаті, як і їхні теорії та практичні апробації, можуть бути оцінені передовсім лише з висоти перспективи часу, коли ейфорія від захоплення феноменальною особистістю дещо вщухне, а відсіяні й вистояні найоригінальніші здобутки, думки та ідеї стануть надбанням не лише вітчизняної, але й, як це сталося з доробком його великих попередників — М. Лисенка, Ф. Колесси, К. Квітки, С. Людкевича, В. Гошовського, С. Грици та ін., всеєвропейської та всесвітньої етномузикології.

Не ставлячи перед собою непосильного завдання спеціального аналізу всього обширу праць та наукових звершень професора А. Іваницького, все ж таки на розгляді окремих його, з нашого суб'єктивного погляду, найоригінальніших наукових ідей та безсумнівних досягнень на цьому етапі наукового сходження метра української музичної фольклористики, хотілося б зупинитись дещо детальніше... Уже в найпершому його чи не найпопулярнішому підручнику «Українська народна музична творчість» (1990, 1999) та в третьому допрацьованому виданні «Український музичний фольклор» (2004) ми бачимо не лише багатоаспектний і ґрунтовний розгляд автором складного предмета тривимірної музичної традиції нашого народу (пісенна, інструментальна та кобзарсько-лірницька практики),

але й неухильне прагнення до вдосконалення як самої назви, так і об'єкта досліджуваної теми. Останнє ж видання, безсумнівно, є першим кроком до подальшого диференціювання підручникових дисциплін з фольклористики відповідно до структури традиційних музичних практик в Україні — написання окремих підручників: «Пісенна традиція українців», «Українська музично-інструментальна традиція» та «Історія і теорія кобзарства».

Поряд з науково-теоретичними розробками з фольклору, Анатолій Іваницький активно вивчає питання методології й методики дослідження свого предмета. Так, праця «Українська музична фольклористика» (1997), окрім розділів, присвячених конкретним етапам історії, науковим школам і напрямам фольклористики, містить цілі масиви дотичних до неї проблем — генезису, аналізу, документування народної музики тощо. Філософічні й аналітичні роздуми та науково-творчі експерименти дослідник розвиває і поглиблює в наступних своїх книгах — «Основи логіки музичної форми» (2003), «Історична Хотинщина» (2007) та ін. І хоча сам термін «історична Хотинщина» (за яким криється можливість претендування на здобуття оригінального задекларованого автором «історичного статусу» Хотинщини також іншими теренами районного масштабу) і викликає в багатьох науковців певні застереження, утім, фундаментальність науково-аналітичного, жанрово-класифікаційного, транскрипційного та, власне, структурно-типологічного рівнів дослідження А. Іваницького над народною музичною культурою «колишнього Хотинського повіту Бессарабської губернії» (а точніше — сучасних Північної Буковини й Північної Бессарабії) насправду важко переоцінити. Їх, безсумнівно, слід віднести до одного з найвищих зразків української етномузикознавчої думки, нарівні з такими виданнями, як «Мелодії українських народних дум» Ф. Колесси, «Вибрані праці» К. Квітки, «Біля витоків народної музики слов'ян» В. Гошовського, «Мелос української народної епіки» С. Грици та ін.

Системною є робота А. Іваницького над публікацією нотозбірників українського музичного фольклору: «Чумацькі пісні» (1976, 1989), «Весільні пісні» (1982, кн. 1), «Балади» (1987, 1988) з відомої серії, започаткованої Інститутом мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського, «Українська народна творчість», де фольклорист виступив знавцем-упорядником, блискучим транскриптором та аналітиком названих жанрів. Багато праці вкладено ним для упорядкування спадщини видатного українського етномузиколога, автора терміна «етномузикологія» К. Квітки: «Вибрані статті» (ч. 1, 2), «Листування К. Квітки з Ф. Колессою» (1992), «Українські народні мелодії» К. Квітки (2005, ч. 1, 2).

Продовженням упорядницької роботи, розпочатої в першу «каденцію» роботи вченого в ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, стали фундаментальні нотозбірки: «Український обрядовий фольклор західних земель. Регіональна музична антологія. Бессарабія. Бойківщина. Буковина. Волинь. Галичина. Гуцульщина. Закарпаття. Лемківщина. Підляшшя. Поділля. Полісся. Покуття. Холмщина», що є додатковим матеріалом до планових тем відділу етномузикології «Музичний фольклор Карпат і Прикарпаття» та «Музичний фольклор Волині та Західного Полісся» (2012); «Пісні з родин і хрестин» (збірник-реконструкція з теоретичною розвідкою, коментарями, моделями ритмоструктури, покажчиками, 2013). Ці праці виходять далеко за рамки звичайних фольклорних збірників і є фактичним розширенням їх структури до формату монографії-збірника та практичним утіленням концепції однієї з найпоширеніших новітніх форм публікування музичного фольклору, запропонованого автором у згадуваній «Історичній Хотинщині» та продовженого в його «Хрестоматії з українського музичного фольклору» (2008).

Системність і хрестоматійність мислення знаного фольклориста, позначена глибиною історико-філософського осмислення та структурно-типологічної аналітики «емблемних»

форм фольклору (термін А. Іваницького), виявилася можливою завдяки зануренню дослідника в саму товщу традиційної пісенності й інструменталізму, його інтенсивній і надзвичайно плідній експедиційно-польовій практиці. Своїм багаторічним досвідом метр нашої етномузикологічної думки щедро ділиться з молодими колегами на сторінках унікального видання «Польові зошити. Фольклористичні розвідки. Рецензії» (2014), яке разом з його «Українським музичним фольклором» та «Хрестоматією...» логічно завершує коло навчально-методичних дисциплін із програмового циклу «Українська народна музична творчість».

Анатолій Іванович Іваницький — мужня, вольова, товариська і надзвичайно виважена людина. Коли в Інституті визріли умови до відновлення роботи знищеного в 1937 році відділу етномузикології (колись — Кабінет музичної етнографії), він, цілком усвідомлюючи важливість цієї події, незважаючи на всі труднощі й кадрові перипетії, не лише підтримав цю ідею, але й звалив на себе левову частку роботи над плановою темою. Він продовжує цю працю й донині.

На урочистому засіданні вченої ради Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, яке відбулося в день народження ювіляра, його сердечно вітали директор Інституту академік Ганна Скрипник, академік-секретар Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України Микола Жулинський, друзі й колеги. Усі відзначали неоціненний внесок Анатолія Іваницького до скарбниці вітчизняної науки, благотворний вплив його праці на створення й збереження в колективі атмосфери діловитості і спокою в непростий час реорганізації Національної академії наук України.

З роси й води, дорогий Друже, Колего, Метре! Нехай іще довго Твої життєві мандрівки стежками вітчизняної науки прокладають міцні скрижалі до вічних фольклористичних Істин та наукових Одкровенень!

